

# Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in valja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom na celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila se plačuje od navadne vrstice, če se natane enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

## Nemški šulverein — Slovencežerec.

Nemški šulverein glasi se društvo, katero je Slovanom, posebič Slovincem, vsekalo že marsikatero krvavo rano. To društvo je doma v Berlinu, v mestu, ki Slovanom zavida njih najdragocenejši zaklad — sv. vero in pa narodnost. To oboje pa vzeti pravovernemu Slovanu, to je namen nemškega šolskega društva. Nemški šulverein zida in vzdržuje šole, v katerih se pri nas Slovincih našim otrokom krade vera in narodnost, narodnost in vera. Tudi nekateri učitelji, ki delujejo v smislu nemškega šulvereina in ponemčujejo našo deco, dobivajo ovsa iz šulvereinskih jasel. Ubogi otroci, ki pridejo takim vzgojiteljem v roke, dvakrat ubogi, ki postanejo žrtev nekaterih šulvereinskih šol!

V takih šolah se otrokom ubija v glavo le nemščina, drugi koristni poduk in prava krščanska vzgoja se pa zanemarija. Se vé, šulvereinovci tega ne dajo veljati ter trdijo, da so jim mar le nemški otroci in nimajo namena, naših ponemčevati. Da se, dragi bralce, sam prepričate, kje je resnica, beri pazljivo naslednje številke, ki ti bodo odprle oči in pokazale jasno, koliko nemških in koliko slovenskih otrok obiskuje šulvereinske šole.

| Šulvereinsko šolo obiskujejo v | nemških otrok | slovenskih |
|--------------------------------|---------------|------------|
| Ljutomeru . . . . .            | 6             | 69         |
| Sevnici . . . . .              | 10            | 50         |
| Št. Ilju . . . . .             | 20            | 95         |
| Pekrah . . . . .               | 5             | 90         |
| Razvanju . . . . .             | 7             | 133        |
| Št. Ilju v Slov. gor. . . . .  | 54            | 35         |
| Konjicah . . . . .             | 15            | 113        |
| Rogatcu . . . . .              | 16            | 161        |

Popolnoma enake razmere se nahajajo še v Laškem trgu, v Ločah, Gornji Kungoti in v Svičini. V teh šolah je nemški poduk. V nekaterih omenjenih šolah slovenski otroci ne razumejo svojih trdonemških učiteljev, učitelji ne svojih slovenskih učencev. Naravna posledica takega učenja je, da se večina otrok gladko nič ne nauči, da po pet let in še več pohaja isti razred in ji tako brez vse koristi preteče dragoceni čas šolskih let. Za pregrehe šulvereinskih vzgojiteljev dostikrat veroučitelji delajo pokoro, ker vtepajo slovenski deci slovensko abecedo v glavo, da znajo vsaj za silo čitati slovenski katekizem. Dve uri na teden sta odločeni katehetu za veronauk, razlagati in podučevati mora katekizem na takih šolah v dveh jezikih, vrhu tega slovenske otroke učiti čitati; koliko se tedaj more doseči gledé krščanskega nauka, naj dragi čitatelj sam presodi! Dostikrat zapustijo otroci šolo, preden se so mogli temeljito pripraviti za prvo sv. obhajilo. Da, prava krščanska izreja otrok je na marsikateri šulvereinski šoli ne-

mogoča. Na šulvereinski šoli v Sevnici so razmere celo take, da veliko let do najnovejše dobe duhovnik ni prestopil šolskega praga. Liberalen učitelj uči brez škofovega dovoljenja tam nauk Kristusov. Pač omilovanja vredni krščanski otroci, katerim še to ni dano, kar je dano judovskim, mohamedanskim, paganskim otrokom, da bi jih namreč podučevali v verskih rečeh njih verski učitelji!

To je znana resnica, da nemškutarji, izdajice našega naroda, postanejo večinoma liberalci, sovražniki sv. katoliške cerkve. Evo torej, kam težijo šulvereinske šole. Vodiijo v odpad od naroda in s tem v brezverstvo. V nemški konjiški šoli se je šolski mladini prepovedalo zahajati k šolskim mašam. Ali torej ne govorim resnice, ko trdim, da šulvereinske šole slovenske otroke vzgajajo za ponemčeni liberalizem? Šulvereinovci dobro vedó, da njihove šole ne ugajajo slovenskemu ljudstvu. Pa dobro jim je tudi znano, da noben zid ni tako visok, da ga ne bi preskočil zlati osel. Zato kupujejo otrokom šolskih rečij, obleke, jedil itd., ter prirejajo sijajne izlete. Vse to mika lahkoživo mladež in ubožne stariše. Kje pa to nič ne pomaga, dela kruta šila. Gospodarji, delodajalci pritiskajo na svoje podložne, da žrtvujejo lastno voljo in deco svojo nemškemu šulvereinu v korist in provspeh. Surova sila in judeževi groši, ne pa častno prepričanje napolnjuje šulvereinske šole. Ko bi pa slovenski stariši imeli malo več poštenja, odločnosti in vesti, pa pomislili, da bodo odgovorni pred živim Bogom za otroke, katere žrtvujejo neverskim nemškim šulvereinskim zavodom, resnično, šulvereinske šole stale bi prazne in dičile slovenski narod.

## Sodne razmere na Slovenskem.

(Govoril v državnem zboru dr. Lavoslav Gregorec dne 23. maja.)

Visoka zbornica! Oglasil sem se za besedo, da govorim o jezikovnih neprilikah pri sodiščih na jugu naše državne polovice. Predlagal bom tri resolucije, katere bom koj čital ter je potem v svojem govoru utemeljil. Resolucije se glasé:

1. «C. kr. vlada se pozivlje, uveljaviti tudi gledé slovenskega jezika, kar določa § 27. cesarskega patenta z dne 7. avgusta 1850 gledé organizacije najvišjega sodnega in kasacijskega dvorā na ta način, da bo najvišje sodišče izdajalo svoje razsodbe in razloge v slovenskem jeziku, če se je dotična pravda pri prvi instanci obravnavala v slovenskem jeziku.

2. Z ozirom na to, da se pravosodnega ministerstva naredba z dne 10. januarja 1889, št. 21599 ex 1888, praktično tam, kjer Slovenci prebivajo, skoro nikjer ne izvršuje, se c. kr. vlada pozivlje, naj zaukaže,

da se napravijo dvojezični, namreč nemško-slovenski, oziroma italijansko-slovenski uradni napisi in pečati pri vseh tistih sodiščih, ki morajo po veljavnih naredbah slovensko uradovati.

3. C. kr. vlada se pozivlje, naj skrbi za primerne prostorije za okrajno sodišče v Šoštanju, ležeče v okrožju Celjskega okrožnega sodišča.

Gospoda moja! Na pokrajinah, kjer prebivajo Slovenci in Hrvati, je troje višjih deželni sodišč: Zadarsko, Tržaško in Graško. Deželni navadni jeziki so tu: nemški, slovenski, hrvaški ali srbski in italijanski. Večino imajo tod Slovenci, katerih je 1.175.535 duš, potem pridejo Nemci, katerih je 1.147.896, Hrvatov je 642.758, Italijanov pa 310.581. Ako bi se čistonevski okraji na Koroskem in na Štajarskem izločili, ostalo bi še 45.265 Nemcev. V takih razmerah bi pač kazalo, opustiti višje deželno sodišče v Gradcu, pri Tržaškem višjem deželnem sodišču pa ustanoviti nove senate ter jih premestiti v Ljubljano.

S to razdelitvijo bi se na leto prihranilo 50.000 gld., vrh tega pa bi mogla justična uprava na ta način jezikovnim potrebam v tistih krajih laglje in naravneje zadoščati, kakor jej je to sedaj mogoče. Prav res! Ta misel ni nova. Govorilo se je o njej v osemdesetih letih v — žal — povsem pozabljeni komisiji za prihranke. Slovenski poslanci si štejejo v dolžnost, da to vedno spravljamo v razgovor. Nadejamo se, da se ta misel gotovo uresniči in sicer v tistem trenutku, ko spoznajo odločni krogi naše monarhije, da je sedanjo nesrečno politiko na Primorskem korenito premeniti.

Gledé jezikovne ravnopravnosti pri sodiščih se med avstrijskimi Jugoslovani godi še najbolje dalmatinskim. Odkar je izšel ukaz pravosodnega ministerstva z dné 10. aprila 1872, je tam hrvaščina priznani uradni jezik za zunanje poslovanje, dočim je italijansčina še vedno izključni notranji uradni jezik, kar je po moji sodbi prava avstrijska neverjetnost. Videti je treba, da živi tam mimo pol milijona Slovanov samo 16.000 Italijanov. V Istri in sploh na Primorskem ni italijansčina samo notranji, ampak tudi zunanji uradni jezik. Italijani imajo tam isto, kar imajo Nemci na nemškem zemljišču in Poljaki v Gališki. S tem bi gospodje bili lahko zadovoljni. Slovenci ne segamo tako daleč. O tem bom še govoril. Kakor je italijansčina v Istri zunanji uradni jezik pri sodiščih, tako je tudi nemščina na Koroskem. Vsaj dejansko je tako, dasi bi po pravici ne smelo tako biti. Nič bolje ni na Štajarskem in tudi s Kranjskega se čujejo pogostoma pritožbe o povsem nezakonitem postopanju ondotnih sodnih oblastev glede slovenskega uradovanja s slovenskimi strankami. Pravosodno ministerstvo je v tem oziru naslanjaje se na drž. osn. zakone v zadnjih desetih letih izdalo mnogo ukazov in naredb, ki kažejo dobrohotnost proti slovenskemu prebivalstvu, ali sodni uradniki se teh ukazov in naredb ne drže in jih ne izvršujejo. To Vam koj dokažem. To se je zlasti godilo tedaj, ko je politični strankar, nemškoliberalni vitez Waser vodil višje deželno sodišče v Gradcu. Njegova uprava je bila dvajset let trajajoč boj zoper Slovence. (Dalje prih).

## Cerkvene zadeve.

† Ana Brenčič, krščanska mati.

S Ptuja se nam piše: V soboto dne 7. malega srpana izročili smo materi zemlji telesne ostanke dne 5. istega meseca in Novi vesi pri Ptujju umrle posestnice Ane Brenčič. Pokojnica, koje blagi mož, Anton, se

je že preselil pred 25 leti v večnost, bila je mati osmerim otrokom, izmed katerih omenimo: dr. Alojzija Brenčič, advokata v Celju, Mihaela Brenčič, tovarnarja za opeko in veleposestnika v Žabjaku pri Ptujju in Andraža Brenčič, veleposestnika in narodno-zavednega gostilničarja v Ptujju. Rajna bila je prava krščanska in slovenska mati v najboljšem pomenu besede. Vzgojila je svoje otroke v pravem krščanskem in narodnem duhu. Sama izgled bogoljubnosti, delavnosti, pridnosti in varčnosti je tudi svoje otroke teh lepih in osrečujočih čednostij naučila in navadila. Smelo in upravičeno danes trdimo, da je jako razširjeni Brenčičev rod v župniji sv. Petra in Pavla v Ptujju najveljavnejši, najimovitejši, najpodjetniši, pa tudi v narodnem oziru najtrdnější in najzavedniši. Glejte posledice umne vzgoje, glejte plod uzorne matere! Kakó je vse ljubilo, čislalo in spoštovalo rajno 76letno Ano Brenčičevo, pokazal je pač najbolje njen veččastni pogreb, kojega so se udeležili razven žalujočih otrok, unukov in sorodnikov, trije č. gg. duhovniki, mnogo gg. učiteljev in drugega razumnštva, potem množica prostega naroda. Ob odprtem grobu zapeli so gg. učitelji ganljivo žalostinko: »Jamica tiha«. Rajna Ana Brenčič bodi vsem slovenskim materam vspodbuden izgled, kakó otroke vzgojevati, kako delati in živeti, da bodo časno in večno srečni. Pokojno uzorno mamico pa priporočamo vsem, ki so jih poznali, v pobožno molitev in blag spomin. Naj v miru počivajo!

† Janez Kolarič, kaplan v Dramljah.

(Priatelju v spomin napisal Fr. Muršič.)

Plamtelo ti srce gorkó  
Za vero sveto, dom je mili;  
Zato pa dá naj ti nebo  
Sladák počitek zdaj v gomili!

Cenjeni bralec! Ko bi bil prišel na praznik sv. Cirila in Metoda v prijazne Dramlje, videl bi bil od vseh strani prihajati brez števila ljudi k župni cerkvi. Mislil bi lahko, da more kaj posebno veselega biti; vendar žalostni obrazi bi te kmalu podučili, da danes ni dan veselja. In če bi vprašal drobnega solarčka, ki te je ravnokar pozdravil s krščanskim pozdravom: »Ljubo dete, povej mi, kaj se je zgodilo, da si danes praznično oblečen prišel k hiši božji in pa zakaj si tako žalosten?« Gotovo bi te začuden pogledal, češ, pa ste li vi jedini tujec, ki ne veste, kaj se je zgodilo te dni v Dramljah? Potem pa bi ti ihteč odgovoril: »Umrli so nam gospod katehet, ki so nas tako radi imeli in mi njih. Zdaj pa še brzo pohitim, da še jih enkrat vidim in potem jih spremimo k zadnjemu počitku«. Kaj ne, dragi bralec, tudi ti bi šel z njim tja, kjer se zbirajo ljudje, v hišico, v kateri med gorečimi svečami počiva mož — ne mož — mladenič še v najlepšem cvetu let. Čez blede, smrtno obličje mu je razlit blažen mir. Zaprte ima oči, o te oči! Kako prijazno so te gledale v življenju; iz njih je odsevala sama dobrotá, sama milina in ljubezen. Zaprta so mu tudi usta, o ta usta! Koliko žalostnih, obupnih src so potolažila, kako goreče oznanjevala čast božjo in mir ljudem, kolikrat šepetala iskreno molitev Stvarniku. In te blede, te koščene roke sklenjene so še v smrti v molitev. Kdo je ta mladenič, ki tako trdno tu počiva? To so drameljski gospod kaplan, gospod Janez!

Predno pa spremiva, cenjeni bralec, mladega duhovnika na kraj miru in pokoja, slišiva še nekaj o njegovem življenju in o njegovi prerani smrti.

Pokojni Janez Kolarič se je rodil dne 6. majnika l. 1869. v Mali vesi v župniji sv. Marjete niže Ptuja. Premožni, občespoštovani in pobožni stariši so odgojevali svojega najstarejšega sina Janezeka v pravem krščanskem duhu in strahu božjem dobro vedoč, da je